

POSTANOWIENIE

28 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 28 marca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa D.K.

przeciwko A.B.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną ewentualnie o uznanie czynności
prawnej za bezskuteczną lub ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej A.B. i D.K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 1 czerwca 2023 r., I ACa 1945/22,

- 1. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej D.K.,**
- 2. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej B.D.**

UZASADNIENIE

Powód D.K. oraz pozwany A.B. wnieśli skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, którym oddalono apelacje obu skarżących od wyroku Sądu pierwszej instancji w sprawie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, ewentualnie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną lub ustalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Co do obu skarg nie zachodziły podstawy do przyjęcia ich do rozpoznania.

Pozwany wskazał dwie przyczyny kasacyjne: oczywistą zasadność skargi oraz wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, przy czym przytoczenie każdego z przepisów określających te przyczyny opatrzył adnotacją, że dana przyczyna odnosi się do konkretnych, oznaczonych numerami zarzutów kasacyjnych. W uzasadnieniu tej części wniosku, który dotyczył oczywistej zasadności skargi, pozwany wskazał na wystąpienie, w jego przekonaniu, uchybień po stronie Sądu drugiej instancji oraz na istnienie „konieczności rozpatrzenia” „zarzutów naruszenia” bliżej określonych przepisów, które odpowiadały przepisom wymienionym w podstawach skargi kasacyjnej.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (zob. postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku pozwanego wymaganiom tym nie odpowiada i sprowadza się do powtórzenia zarzutów kasacyjnych oraz skróconej, zmodyfikowanej wersji ich uzasadnienia. Skarżący nie przedstawił argumentacji wymaganej przy powołaniu się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zdolnej do przekonania o "oczywistej" zasadności skargi. Racje przywołane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania świadczą natomiast nie o jaskrawej wadliwości rozstrzygnięcia, z którą w korelacji miałyby pozostawać oczywista zasadność wniesionego środka zaskarżenia, lecz

o zamiarze poddania ocenie już na etapie tzw. przedsądu twierdzeń o wystąpieniu poszczególnych uchybień zgłoszonych również w podstawach kasacyjnych.

Co się tyczy kwestii sformułowanego w sprawie żądania, to została ona wyjaśniona na s. 7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku; z argumentacji zwartej we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wynika również choćby uprawdopodobnienie wystąpienia nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, niedostrzeżonej przez Sąd Apelacyjny w ramach kontroli instancyjnej. W pozostałym zakresie pozwany nie podjął próby wyjaśnienia, że wskazywane przez niego uchybienia są oczywiste i w równie oczywisty sposób przekładają się na konieczność uchylenia lub zmiany zaskarżonego wyroku. Przeciwnie, skarżący ograniczył się do wskazania, że w jego ocenie „istnieje konieczność rozpatrzenia” określonych zarzutów. Takie sformułowanie, połączone z powtórzeniem istoty zarzutu, nie stanowi jednak argumentacji, która mogłaby przekonać o oczywistej zasadności skargi. Tylko ubocznie należy więc dodać, że część spośród zawartych w skardze zarzutów jest nieprawidłowo sformułowana (np. co do naruszenia art. 325 k.p.c., to jest przepisu, który nie znajduje samodzielnego zastosowania w postępowaniu przed sądem drugiej instancji), a część także niedopuszczalna (np. wskazanie na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.).

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Ujął je w formę pytania o to, „czy przepis art. 527 k.c. może być stosowany do takiej czynności procesowej uznania Powództwa w sprawie o alimenty, która została negatywnie zweryfikowana przez Sąd, który orzekał z wyroku a nie z ugody czy uznania, a więc czy może być stosowany do takiej czynności procesowej uznania Powództwa, która nie wywołała skutków prawnych?” (s. 13 skargi).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie,

które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (zob. postanowienie SN z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Sformułowany przez skarżącego problem jest nie tylko partykularny, przez co nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w wyjaśnionym wyżej rozumieniu, lecz – przede wszystkim – nie występuje w sprawie. Wstępnie wypada zauważyć, że skarżący dostrzega, iż szereg czynności procesowych jest w orzecznictwie uznawanych za czynności prawne w rozumieniu art. 527 § 1 k.c.; stanowisko to znajduje potwierdzenie w licznych orzeczeniach, przywołanych także w uzasadnieniu analizowanej obecnie przyczyny kasacyjnej. Co dotyczy natomiast okoliczności niniejszej sprawy, to skarżący w sformułowanym przez siebie zagadnieniu prawnym pominął, że *in casu* ustalono, iż doszło do prawomocnego skazania ojca pozwanego za czyn z art. 300 § 2 w zw. z art. 12 k.k., a w opisie czynu, za który został skazany, wskazano, iż „uznał powództwo o zasądzenie alimentów na rzecz syna [...] w kwocie 10 000 zł miesięcznie [...] i wprowadził Sąd

w błąd co do swoich możliwości finansowych, mimo świadomości, że nie miał możliwości regulowania rat alimentacyjnych w ww. kwocie, czym uszczuplił zaspokojenie swojego wierzyciela”.

Podnoszenie przez skarżącego, że doszło do „negatywnego zweryfikowania tego uznania przez sąd”, że „Sąd nie orzekał na podstawie uznania”, a czynność procesowa uznania powództwa „nie wywołała skutków prawnych”, pozostaje zatem w sprzeczności z wiążącym w sprawie cywilnej ustaleniem wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa (art. 11 k.p.c.) i nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi. Nadto pozwany pomija te motywy wyroku Sądu drugiej instancji, w których wskazano, że jego ojciec zaniechał dążeń do uchylenia orzeczenia w przedmiocie alimentów (nawet w okresie pobytu w zakładzie karnym) oraz że celowo doprowadził on do – krzywdzącego dla powoda – zbiegu egzekucji.

Z kolei powód jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. W jego ocenie wykładni wymaga art. 527 k.c., przy czym skarżący, choć sformułował w związku z tym trzy problemy, to nie sprecyzował, który z czterech przepisów zawartych w tej jednostce redakcyjnej miałby wymagać wykładni.

Pierwszy z problemów dotyczył tego, czy możliwe jest „miarkowanie ochrony wierzyciela” przez „zmianę wysokości świadczenia alimentacyjnego” w sprawie, w której sąd orzeka na podstawie art. 527 k.c. Kolejny problem odnosił się do kwestii, czy ochrona uprawnionego do alimentów „może zmierzać do usankcjonowania sztucznie wykreowanej i zawyżonej na jego rzecz wierzytelności, z jednoczesnym pokrzywdzeniem wierzyciela dłużnika, na którym ciąży obowiązek alimentacyjny”. Ostatni, trzeci problem ujęto w formę pytania o to, czy „ochrona uprawnionego do alimentów, w sytuacji, gdy doszło do skazania dłużnika alimentacyjnego za czyn z art. 300 k.k., nadal ma pierwszeństwo przed ochroną wierzyciela dłużnika” (s. 4 skargi). Powód nie przedstawił dalszej argumentacji w przedmiocie przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, poprzestając na zasygnalizowaniu wskazanych tu kwestii.

Potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (zob. postanowienia SN z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17). Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15).

Sformułowane przez skarżącego problemy nie spełniają opisanych wyżej przesłanek. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wyjaśniono, by występowała potrzeba wykładni określonych przepisów (wymagania tego nie spełnia ogólne przywołanie art. 527 k.c., który zawiera kilka przepisów o różnym przedmiocie regulacji); nie uzasadniono także wystąpienia „poważnych wątpliwości”, lecz poprzestano na hasłowym postawieniu ogólnych kwestii prawnych, w części opartych na subiektywnym postrzeganiu przez skarżącego ocenianych okoliczności (np. co do „usankcjonowania sztucznie wykreowanej” wiarygodności) lub nierodzących wątpliwości w ocenie prawnej (jak w przypadku trzeciego pytania). Tylko uzupełniająco wypada więc wskazać, że w sprawie nie doszło do zmiany obowiązku alimentacyjnego obciążającego ojca pozwanego. Zakres tego obowiązku nie był bowiem (i nie mógł być) w ogóle przedmiotem wydanych w sprawie orzeczeń.

Powód powołał się również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Stwierdził przy tym, że „w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach (7) Sądu Najwyższego - mających moc zasad prawnych - z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999,

nr 7-8, poz. 124) i z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 56). Sąd Apelacyjny, pomimo, iż miał pełną świadomość naruszenia przez Sąd I instancji przepisów postępowania nie tylko nie skorygował wadliwości postępowania Sądu I instancji, ale uznał je za całkowicie uzasadnione” (s. 4 skargi).

Przytoczony wyżej *passus* stanowi całość wywodów powoda na temat omawianej przyczyny kasacyjnej. Wywody te stanowią wyłącznie opinię o dopuszczeniu się przez Sąd Apelacyjny bliżej nieskonkretyzowanych naruszeń przepisów postępowania, wobec czego nie mogą być uznane za przekonujące o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

Beata Janiszewska

[SOP]

[r.g.]